

Noord- en Oost-Gelderland

Memo gezondheidsaspecten woningbouwplan Beek

Voor: Gemeente Montferland

Datum: 5-12-2024

Van: GGD Noord- en Oost- Gelderland

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Gezondheid in ruimtelijke plannen	3
3	Gezondheidsaspecten.....	4
4	Conclusies en advies	7
5	Afsluitend.....	8

1 Inleiding

De GGD heeft op 14-11-2024 een adviesverzoek ontvangen van de gemeente Montferland voor het woningbouwplan in Beek, tussen de Sint-Jansgildestraat en de Arnhemseweg. Het plan betreft de komst van 69 woningen, variërend van het goedkope tot het dure segment en van koop tot (sociale) huur.

In dit rapport geven wij enkele adviezen mee om de effecten op de gezondheid van de toekomstige bewoners nog scherper inzichtelijk te kunnen maken en zowel te kunnen beschermen als bevorderen. Op deze manier hopen wij bij te dragen aan een goede afweging van het gezondheidsaspect in de verdere ontwikkeling van dit plan.

Waar de GGD gezondheid gebruikt gaat het om de gezondheid van mensen en wordt aangesloten op [Positieve Gezondheid](#) met haar 6 deelgebieden:

- Lichaamsfuncties,
- Mentaal welbevinden,
- Dagelijks functioneren,
- Meedoen,
- Zingeving,
- Kwaliteit van leven.

Deze thema's omvatten zowel fysieke, mentale als sociale aspecten van gezondheid.

2 Gezondheid in ruimtelijke plannen

De leefomgeving waarin we wonen, werken en leven heeft invloed op onze gezondheid. Een gezonde leefomgeving is een leefomgeving die bewoners als prettig ervaren, waar gezonde keuzes gemakkelijk en logisch zijn, en waar negatieve invloed op gezondheid zo klein mogelijk is. Het gaat dus om gezondheidsbescherming en gezondheidsbevordering.

Er zijn veel factoren die de gezondheid van mensen beïnvloeden, zowel in positieve als in negatieve zin. De leefomgeving speelt bij veel van deze factoren een rol. Op het gebied van leefstijl zijn er zowel gunstige als ongunstige toekomstige ontwikkelingen. Minder mensen roken en meer mensen bewegen. Daar staat tegenover dat meer mensen te zwaar zijn. Ongezond gedrag is verantwoordelijk voor bijna 20 procent van de ziektelast. Roken is hiervan de belangrijkste oorzaak. Een ongezond binnen- en buitenmilieu veroorzaakt 4 procent van de ziektelast, met luchtverontreiniging als de belangrijkste oorzaak. Lokaal kan dit flink variëren, zo tussen de 4 en 14%.

De GGD kiest bij de adviezen een combinatie van gezondheidsbeschermende en gezondheidsbevorderende factoren. Landelijk is een aantal kernwaarden opgesteld. Deze zijn als volgt samen te vatten:

Kernwaarden voor een Gezonde Leefomgeving	
Woonomgeving	Kinderen groeien op in een rookvrije omgeving Voor iedereen zijn er -dichtbij en toegankelijk- aantrekkelijke plekken Wonen en druk verkeer zijn gescheiden Functies (wonen, werken, voorzieningen) zijn goed gemengd, overlastgevende bedrijven staan op afstand
Mobiliteit	Actief vervoer (lopen en fietsen) is in beleid, ontwerp en gebruik de standaard Tussen kernen zijn goede (e-)fiets- en OV-verbindingen
Gebouwen (woningen, scholen, etc.)	Het binnenklimaat is prettig en gezond Minimaal één zijde (gevel) van een woning is aangenaam Er zijn voldoende betaalbare levensloopgeschikte woningen

3 Gezondheidsaspecten

Het uitgangspunt van de GGD is het bevorderen van een gezonde leefomgeving. Daarvoor wil de GGD graag de onderstaande aspecten onder de aandacht brengen.

Veel kernwaarden gezonde leefomgeving komen terug in de plannen.

Allereerst vindt de GGD het positief dat veel van de landelijke [kernwaarden voor een gezonde leefomgeving \(GGD GHOR Nederland\)](#) terugkomen in de plannen en dat er veel aandacht is voor het bevorderen van gezondheid. Door de inzet van een groene en aantrekkelijke leefomgeving wordt de leefbaarheid en inclusiviteit van mens en natuur verbeterd. De brede aandacht voor groen, water en beweeg- en speelstimulering juicht de GGD toe.

Desondanks zien we op gezondheidskundig gebied ook een aantal aandachtspunten in de uitvoering van dit plan zoals deze wordt gepresenteerd.

1. *Bevorder natuur, klimaatadaptatie en biodiversiteit*

De GGD staat positief tegenover de rol van groen in het omgevingsplan. De huidige groene omgeving wordt versterkt door de aanplant van nieuw groen. Het toevoegen van groen draagt bij aan een meer klimaatadaptieve inrichting. Ook het uitvoeren van de parkeerplaatsen met waterdoorlatende verharding, zoals op de foto's wordt afgebeeld, draagt hieraan bij.

Aandachtspunt bij het aanplanten van groen is om rekening te houden met de biodiversiteit. Bijvoorbeeld door de aanplant van gevarieerd groen, kruidrijke beplanting en gazons en inheemse en bij- en insectvriendelijke bomen en beplanting. Vermijd soorten die veel allergieën kunnen veroorzaken. Als GGD raden wij hierom aan om de [Bomentabel](#) in acht te houden. Daarnaast adviseren wij om te overwegen de bestaande bebossing op de grootste kavel te behouden. Bestaand groen kan vanaf het begin namelijk veel meer voordelen bieden dan nieuw aangelegd groen.

In de ruimtelijke motivering wordt gesteld dat inwoners geïnformeerd kunnen worden over het mogelijk bijdragen aan de biodiversiteit, door het vergroenen van hun tuinen. Dit belang onderstreept de GGD. De huidige opgaven rondom biodiversiteit en klimaatadaptatie zijn dermate groot dat ook inwoners (met hun tuinen) hieraan moeten bijdragen. De GGD adviseert om inwoners hierover vroegtijdig te informeren. Geef ze praktische handvaten hoe zij kunnen bijdragen aan het klimaat en de biodiversiteit, bijvoorbeeld door niet te verharden (meer groen, minder steen) of het aanplanten van inheems en bij- en insectvriendelijk groen in hun tuin. Kijk voor inspiratie over groene tuinen op: <https://ggdleefomgeving.nl/hoe-groener-hoe-beter/groene-tuin-ideeen/>.

2. Aandachtspunten bij de aanleg van open water en wadi's

Open water en wadi's bieden veel kansen op het gebied van klimaatadaptatie en gezondheid. De GGD juicht de toepassing hiervan daarom toe. Een risico van wadi's is echter dat er stilstaand water in kan blijven staan, wat bacteriegroei en insecten met zich meebrengt. Om bacteriegroei te remmen is het aan te raden om honden zo veel mogelijk bij wadi's en ander water weg te houden. Kijk daarnaast of water uit wadi's snel genoeg weg kan en wijs bewoners op het risico van verontreinigd water (vergelijkbaar met verdund rioolwater), rekening houdend met spelende kinderen.

3. Zorg bij woningen voor tenminste één geluidsluwe gevel

Uit de GGD-monitor blijkt dat 55% van de inwoners van de gemeente Montferland matige tot ernstige geluidhinder ervaart van één of meer geluidsbronnen ([Gezonde leefomgeving Montferland 2022](#)). Dat ligt boven het gemiddelde van de regio Achterhoek. Voor een aantal woningen in het plangebied ligt de geluidsbelasting boven de streefwaarde van 50 dB. Dit geluid is voornamelijk afkomstig van verkeer van de provinciale weg aan de zuidzijde en heeft de meeste invloed op de woningen in het zuidoostelijke deel van het plangebied. Ons advies is om voor deze woningen tenminste één geluidsluwe gevel te creëren en bij voorkeur ook een geluidsluwe buitenruimte. Plaats daarom slaapkamers aan de geluidsluwe zijde. Of zorg voor fysieke barrières om geluid tegen te houden, zoals een (natuurlijke) geluidswal of natuurlijk reliëf.

4. Implementeer maatregelen voor schone lucht

Bij de beoordeling van het omgevingsplan op eisen aan luchtkwaliteit wordt getoetst aan de wettelijke regelgeving in het BKL. Met een ambitie die past bij gezondheidsbevordering kan binnen de mogelijkheden en reikwijdte van het een bijdrage worden geleverd aan verbeteren van de luchtkwaliteit. Dit kan onder andere door schone machines bij de bouw te eisen, schoorsteenvrij te bouwen, bouwmaterialen met een beperkte footprint in te zetten en bij mobiliteit op langzaam en schoon verkeer te focussen. Lage snelheid beperkt uitstoot van luchtverontreinigende stoffen van verkeer en zorgt hierdoor voor schone lucht.

Overweeg een verbod op de toepassing van houtstook voor sfeerverwarming

In de gemeente Montferland is consumenten sfeerverwarming veruit de grootste bron van de uitstoot van fijnstof PM_{2,5} ([GCN Tool, 2021](#)). Het is daarom van belang om hier rekening mee te

houden bij nieuwbouwwoningen en de keuze hiervoor niet bij de toekomstige bewoners neer te leggen. Het stoken van hout is ongezond voor de stoker en voor de omgeving. Als hout wordt verbrand, komen er schadelijke stoffen in de lucht, zoals fijnstof, PAK's, benzeen en koolmonoxide. Hout stoken zorgt dus voor ongezonde lucht. Houtrook is schadelijk voor de gezondheid van iedereen: mensen die in de buurt wonen, maar ook voor de stoker. Vooral mensen met een longziekte, ouderen en kinderen zijn kwetsbaar voor de rook. Het advies is daarom om geen rookkanalen in woningen te installeren en om toekomstige bewoners voor te lichten over de gevolgen van houtstook.

Laat wegen zoveel mogelijk meanderen

Op dit moment lopen een aantal wegen in het plangebied in een lange rechte lijn. Probeer wegen zo veel mogelijk te laten meanderen. Dit verlaagt de snelheid van auto's, wat de emissie verkleint, geluidsoverlast beperkt en de veiligheid vergroot. Daarnaast kan het de esthetische waarde van het plangebied vergroten.

5. Creëer een spuitvrije buffer

Op [Atlasnatuurlijkkapitaal.nl](https://atlasnatuurlijkkapitaal.nl) is te zien dat het agrarisch perceel ten noordoosten van het plangebied een gewasperceel betreft. Op onder andere maisland worden gewasbeschermingsmiddelen gebruikt, welke schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid van mensen.

Indien de percelen ten noordoosten en westen van het plangebied worden gebruikt voor het verbouwen van gewassen zoals mais, dient men voorzorgsmaatregelen te treffen om blootstelling te beperken. Geadviseerd wordt om een spuitvrije zone te hanteren van 50 meter tot de planpercelen. Aanvullende informatie over bestrijdingsmiddelen vindt u in [Briefrapport gewasbeschermingsmiddelen en biociden van GGD'en en het RIVM](#).

Houd afstand van veehouderijen

Het advies van de GGD is om minstens een afstand van 250 meter van een eventuele intensieve veehouderij aan te houden. Meer informatie hierover kunt u vinden in het vervolgonderzoek van het RIVM en de Universiteit Utrecht: [Veehouderij en gezondheid omwonenden \(VGO\) | RIVM](#). Daarnaast is het advies om de toekomstige bewoners van het plan te informeren over de eventuele nabijheid van veehouderijen en pluimveebedrijven en welk risico daarmee samenhangt. Op die manier kunnen toekomstige bewoners zelf een afweging maken. COPD-patiënten hebben vaker en ernstiger luchtwegklachten en gebruiken meer medicijnen. Dit verband is er dichtbij of in de buurt van 1 of meer veehouderijen. COPD wordt niet veroorzaakt door de veehouderij, maar COPD-patiënten hebben een toenemend risico op verergeringen van klachten naarmate zij dichterbij of in de buurt van meer veehouderijen wonen.

6. Gezond woonklimaat

Houd rekening met hittestress in woningen

In het plan is veel aandacht voor klimaatadaptieve maatregelen in de buitenruimtes, waar wij als GGD veel waarde aan hechten. Houd echter ook rekening met klimaatadaptieve maatregelen in woningen, zodat bewoners op hete dagen voldoende verkoeling kunnen vinden in huis. Zorg bijvoorbeeld voor dakoverstekken om direct zonlicht buiten te houden en installeer buitenzonwering. Dit laatste is vooral van belang voor (sociale) huurwoningen, omdat bewoners hier niet altijd de kans en/of middelen hebben om dit zelf te installeren. Zorg daarnaast voor voldoende ventilatiemogelijkheden. De mogelijkheid van nachtventilatie zorgt voor afkoeling van de woning op warme dagen.

GEZOND
HOUVAST

Zorg voor goede ventilatiemogelijkheden

Schone lucht in huis is belangrijk voor de gezondheid. Door goed te ventileren wordt vervuilde lucht vervangen door schone(re) lucht. Als er niet voldoende wordt geventileerd, kunnen bewoners last krijgen van bijvoorbeeld hoofdpijn, benauwdheid, dufheid of een droge keel, droge neus en droge ogen. Als mensen longklachten hebben, zoals astma of COPD, kunnen deze klachten erger worden door te weinig frisse lucht in huis.

Goed ventileren betekent 24 uur per dag ventileren. Af en toe een raampje open is niet genoeg. Als de ramen gesloten zijn, is de lucht al snel weer vuil. Bij te weinig ventileren blijft het vocht dat in huis ontstaat binnen. Vocht in huis kan schimmels veroorzaken.

Zorg er daarom voor dat er voldoende ventilatiemogelijkheden zijn in de woningen. Zorg dat de mate van ventilatie voldoende is voor het aantal bewoners. Leg de bewoners uit hoe de systemen in de woning werken zodat deze op de juiste manier gebruikt worden.

4 Conclusies en advies

Het woningbouwplan aan de rand van Beek heeft veel mooie aspecten en biedt veel kansen om gezondheid integraal mee te nemen. Aanvullend willen wij als GGD nog enkele adviezen meegeven om het plan op gezondheidskundig gebied verder te versterken:

1. Gezonde Leefomgeving

- a. Zorg dat elke woning minimaal één aangename geluidluwe gevel heeft als buffer tussen verkeer en industrie. Bijvoorbeeld door middel van een geluidswal of natuurlijk reliëf en omgeven door toegankelijk en aantrekkelijk groen.
- b. Voorkom dat bijvoorbeeld honden in of vlak bij open water en wadi's hun behoefte doen, om zo het risico op infectieziekten te verkleinen. Probeer daarnaast stilstaand water in wadi's te voorkomen (in verband met het voorkomen van verontreiniging en muggen).
- c. Overweeg maatregelen tegen de toepassing van particuliere houtstook, zoals een verbod op rookkanalen en/of voorlichting.
- d. Implementeer overige maatregelen voor een betere luchtkwaliteit tijdens de bouw van de woningen. Denk aan duurzame bouwmaterialen en schonere bouwmachines.
- e. Laat wegen door het plangebied zo veel mogelijk meanderen. Dit draagt bij aan beperking van geluidsoverlast, een betere luchtkwaliteit en een fysiek veiligere omgeving door beperkte snelheid van verkeer.
- f. Zorg dat de nieuwe percelen op tenminste 50 meter afstand komen van akkers waarop bestrijdingsmiddelen worden toegepast.
- g. Houd tenminste 250 meter afstand van intensieve veehouderijen en informeer toekomstige bewoners over de eventuele aanwezigheid van intensieve veehouderijen en de (gezondheids-)risico's hiervan.

EEN
GEZOND
HOUVAST

2. De GGD ondersteunt de groene invulling van het plan. Aanvullend adviseert de GGD:
- a. Maak zo veel mogelijk gebruik van het bestaande groen. Overweeg om het bestaande beboste hoekje in het noordwesten van het plangebied te behouden.
 - b. Vermijd indien mogelijk soorten die allergieën kunnen veroorzaken.
 - c. Zorg tenslotte naast een klimaatadaptieve buitenruimte ook voor klimaatadaptieve woningen, door middel van voldoende ventilatie, dakoverstekken en zonwering.

5 Afsluitend

Afsluitend

Graag blijft de GGD betrokken in het verdere traject voor de woningbouw in Beek. Zo is het mogelijk om gezondheid een volwaardige plaats te geven in de verdere planvorming en uitvoering van dit woningbouwplan.

We hopen u hiermee van voldoende advies te hebben voorzien. Mochten er nog vragen zijn verzoeken wij u contact op te nemen met Team Medische Milieukunde via mmk@ggdnog.nl. Meer informatie over onze werkwijze rondom de omgevingswet vindt nu op onze website: <https://www.ggdnog.nl/omgevingswet>

GGD Noord- en Oost-Gelderland

Postbus 3, 7200 AA Zutphen 088 – 443 30 00 ggd@ggdnog.nl www.ggdnog.nl

GGD Noord- en Oost-Gelderland is partner in het Centrum voor Jeugd en Gezin

